AANMERKINGEN

OP DE

INENTING

VAN DE

KINDER-POKJES.

DOOR

C. E. B.

1768.

„ *Quid est — quod me impediat ea quæ mihi pro-*
„ *babilia videantur, se qui: quæ contra improbare,*
„ *atque affirmandi arrogantiam vitare, fugere te-*
„ *meritatem, quæ a Sapientia dissidet plurimum".*

Cic. de Offic. Lib. II. cap. 2.

AANMERKINGEN
OP DE
INENTING
VAN DE
KINDER-POKJES.

TWee dingen hoorde ik onlangs met veel opmerking, rakende de beruchte *Inenting van de Kinder-pokjes.*

Het een, dat men op den laatſt gehouden Bedendag in zekere Kerk, God voor deze gelukkige inventie opentlyk zou hebben gedankt.

Het ander, dat de Regering van een zeer vermaarde Hollandſche Koopſtad, aan zekere Vreemdelingen de oeffening van deze Inenting, binnen hare muren, zou hebben belet.

Ik wil voor de waarheid van de eene of andere gebeurtenis niet inſtaan; maar wel betuigen, dat ik het eerſten uit vreeze, dat alle myne toehoorders, wier mond ik voor dien tyd zou moeten geacht worden, op myne dankzegging geen Amen zouden konnen zeggen, niet zou

 dur-

durven ondernemen, en dat ik het laatsten ten hoogsten prys: nadien ik geloof, dat het voorzichtig is en heilzaam, en ik voor die thans zo zeer in zwang gaande *Inenting* (of misschien nu al ingeving) die goedkeuring niet heb, die zommigen voor dezelve hebben, waar van ik de reden (om reden die ik niet nodig agt te melden) kortelyk en zo vatbaar als my mogelyk is zal opmaken, en voorstellen.

Diende *de Inenting van de Kinder-pokjes* tot een Præservatîf, Cautie, of Behoedmiddel, om groter gevaar van 't dierbaar menschelyk leven voortekomen, (als zommigen willen) (*a*) dezelve verdiende een algemeene goedkeuring;

Maar was de Inenting van deze nuttigheid, dan moest men den genen, die de-

(*a*) Apud J. Allen. M. D. Synops. Universæ, Medicinæ practicæ Artic. 158. pag. 67. sub titulo. „ *Inoculatio Variolarum* Medicorum est morbos curare non inferre; dices tamen medicum peritum ac „ probum humanarum infirmitatum providum mor„ borum futurorum occasiones præscindere vel, „ saltem leviores reddere, æque ac præsentes sana„ re, omni arte decere: si hoc non concedatur, „ quamobrem *venæsectionem* imperamus, *emetica* & „ *Cathartica* ad huc sanis & vegetis *prophylaxeos* „ *Gratiâ* propinamus".

dezelve ondergaat, op welberedeneerde gronden en experimenteel konnen verzekeren, dat de geappliceerde *Etterſtof*, in het eene lighaam zulk een goed zoort van pokjes zou voortbrengen, als zy hadt voortgebragt in het ander; maar kan men dit eerlyk doen, of heeft de ondervinding het tegendeel geleert? Die 'er aan twyffelt behoeft alleenelyk de Verhandelingen van de Hollandſche Maatſchappy der Wetenſchappen te Haarlem intezien.

Men moeſt den Lyder volkomentlyk konnen geruſt ſtellen, dat hy, de konſtige Inoculatie eenmaal ondergaan hebbende, in 't vervolg tegen alle *natuurlyke* infectie van deze geduchte beſmetting voor altyd zou zyn beveiligt.

Maar kan men dit geruſtelyk doen, zyn 'er geen voorbeelden van zulken, die de Inenting met effect ondergaan hebbende daar na de natuurlyke Kinder-pokjes evenwel hebben gekregen (*b*)? en al waren *daar*

(*b*) Videatur Cl. de Haen Rationis medendi &c. Pars Decima cap. XII. Daar die geleerde Man aantekent, hoe *de vyf Dochters*, van den vermaarden SCHUSTER, *na* dat haar door den experten ROEDERER de Kinder-pokjes met effect waren ingeënt

daar van gene voorbeelden, weet men dan al wat andere ſchadelyke gevolgen, de mededeling van deze beſmetting zou konnen hebben, daar beiden de ſolida en fluida, daar het geheele lighaam in- en uit-wendig zo ſterk worde aangedaan (*c*)? en hoe oud worden ze wel die men door deze ontydige inflammatoire ziekte in brand gezet, en (op dat ik zo ſpreke) even als zommige bomen en plant-gewaſſen in de Trek-kaſt verkragt heeft? liggen de zaden van dit verderf al in elk lichhaam (*d*), dat nochtans zeer bedenkelyk is (*e*), men broeit dezelven mogelyk eer uit

geënt geweeſt, dezelven wel degelyk *natuurlyk* hebben gekregen.

(*c*) „ Ex cadaverum Sectionibus (inquit Medicus quidam celeberrimus) patet viſcera univerſa „ in corporis cavitatibus contenta puſtulis varioloſis confertim affici, æque ac cutis externa".

(*d*) „ Variolæ (ait Dolæus) quoad ortum ſuum „ ſeminarium habent nobiscum connatum, quod „ aliquam diu ſepultum jacet, donec nacta emer- „ gendi occaſione ex latibulo erumpat".

(*e*) *Helbigius* beveſtigt het als een ontwyffelbare waarheid, dat in de *Ooſtindiën* de Kinder-pokjes nooit geweeſt zyn *voor* dat de *Hollanders* in dat geweſt handel dreven.

Fonſeca getuigt hetzelfde van de *Weſtindiën*, voor dat de *Spanjaards* daar gekomen zyn. Indien de In-

uit als het geftel van 't een of ander lighaam toelaat, althans ik wenfch vuriglyk, dat men die menfchen, die zich aan deze Inenting hebben onderworpen op het oog zal houden, en dan zal de ervarenheid die de Dochter is van den tyd, en naar het fchrander oordeel van den waereldberoemden Coïfchen Arts, 't groote vraag Orakel en Leidraad der Genees-kunde, vrees ik leren en mogelyk te laat leren, dat men, voor al ten aanzien van de tedere en debile fexe, ligtvaerdig gehandelt hebbe.

Men moeft derhalven deze Inoculatie niet vergelyken by het doen van een aderlating, het ingeven van een Vomitif, of Purgatie, de afzetting van een hand, been of enig ander lid, en diergelyke behoedmiddelen tot confervatie van het gehéle lighaam in 't werk gefteld, want *de voorzichtige* en *tydige* Applicatie van deze behoed

Inboorlingen van beide deze geweften de zaden van dit verderf natuurlyk omdroegen, is 't niet te denken, dat dezelven dan ook al te vooren aan die Pokjes zouden hebben gelaboreert, en even daarom waarfchynelyker, dat dezelven in die ftreken door een overgebragte Luchbefmetting zyn ingevoert?

hoed en behoudmiddelen vooronderstellen; dat het Leven en de Gezondheid van zulk een' aan wien men deze prophylactica appliceert in gevaar is, en zonder een van deze of diergelyke middelen absolut niet *kan* behouden worden; Doch dit is op deze Inenting niet toepasselyk, om dat vele menschen de kinderziekte nimmer natuurlyk kregen, en niemand kan instaan, dat de inoculatie den Lyder tegen de natuurlyke besmetting by vervolg præserveren of desselfs leven, in gevalle van de Inenting zelve aan minder gevaar exponeren zal.

Stel daarenboven eens, dat in enige Plaats daar de kinderziekte thans niet is, dezen of genen de Pokjes worden ingeënt, zo brengt men daar door een Miasma of besmetting te dier Plaatse in de Lucht, die 'er zonder deze toevallige Inenting niet zou zyn geweest (*f*). Die lucht in gea-

(*f*) „ Morbi oriuntur tum a victus ratione tum „ a spiritu cujus inspiratione vivimus". *Hippocrates* in libro de Natura hominis.

„ Aër . . . , inficitur . . . . a *Contagio aliunde* „ *invecto*; unde prava miasmata ab iis continuo ef„ fluviorum instar erumpunt, quæ aëri vicimo spar„ guntur, & ab iis qui easdem habitant Regiones „ inspi-

geademd infecteert een Twede, een Derde huisgezin enz., is Hy die zich of den zynen deze Kinderziekte liet Inenten geen aanleidende oorzaak van die infectie der lucht, de besmetting van anderen, ja van den dood der genen die, hoe veel of weinig ook, aan deze ingebragte infectie sterven? En heeft een mensch waarlyk vryheid om het kostelyk leven van zynen Naasten zo goeddunkelyk aan zulk een geducht, ogenschynelyk en byna onvermydelyk gevaar blootteftellen? is dit met de Liefde die wy aan ons zelven en aan onzen even-mensch, als onze Natuurgenoten, schuldig zyn in goeden gemoede overeentebrengen? My dunkt, dat het denkbeeld en de Tytel van *Besmetting* alleen

„ inspiratione trahuntur, *hinc grassantibus* in una „ eademque urbe *Variolis* omnes fere infantes, „ qui iis nondum fuere inquinæti *Labem Contrahunt*, maxime vero cum in ægrotantium vicinia „ degunt eodemque fruuntur aëre, *ut sæpe insigni* „ *infantum pernicie* observatum fuit".

Doctiss. *Heyman* Comment. in Hermanni Boerhave institution. Medic. P. 1. prolegom. ad § 3. pag. 52. met Cl. *de Haen* lib. cit. P. 9. c. 7. die bondig toont, dat de Inenting gelegenheid geeft tot besmetting.

alleen genoeg is, om het tegendeel te besluiten.

Is de Inoculatie der Pokjes van dit gevolg, dat zy de lucht infecteert, dat zy de Kinderziekte verwekt daar dezelve anders natuurlyk niet is, dat zy den weg baant tot den dood van zo velen als aan deze verwekte besmetting sterven, en is het geobserveert, dat het getal der doden, na de invoering van deze Inoculatie, enige jaren agter een gerekend, zo in de vorige als in de tegenwoordige Euwe ongelyk groter is geweest dan te voren (*g*), en bygevolg vele menschen (ik spreek naar den mensche) toevallig zyn weggesleept die buiten 't gebruik van deze inventie, aan dit schromelyk en dodelyk toeval niet zouden zyn onderhevig geweest, en is derhalven deze Inoculatie aan de burgerlyke Maatschappy over het geheel zeer nadelig en misschien in staat om een gansch Land te ontvolken: zo zou men billyk mogen vragen, of de Regelen van voorzichtigheid niet medebrengen

gen

(*g*) Zie dit ten aanzien van Londen naukeurig berekent en opgemaakt in Gentlem. Magaz. for July 1764. p. 332.

gen dat men, gelyk tegen alle zo ook tegen deze geduchte besmetting en de *Goeddunkelyke* voortplanting, van dezelve door hoog gezach behoorde te waken (*b*)? Doch dit is een vraag waar van ik de overweging en beantwoording eerbiedig overlaat aan de beproefde zorg van die trouwe Vaderen, dien het Bestuur over dit grote Huisgezin van hoger Hand is aanbevolen, ten volle gepersuadeerd zynde, dat indien deze onze Beschermers, dit werk zo schadelyk oordelen, de middelen ook terstond in het werk zullen stellen, die hunne Goedheid en Wysheid zullen nodig agten, om de gevreesde onheilen onder de Zegenende medewerking van Gods Almachtige Voorzienigheid voortekomen of aftewenden.

Eindelyk. Verbeeld u eens, dat gy uw kind deze hoogstgevaarlyke besmetting hebt laten inplanten, en het sterft door dit toeval, meent gy niet, dat gy u deze uwe eige onderneming, en 't smertelyk lot van dit onnozel wichtje deer-

(*b*) V. Systhema Disciplinæ Politicæ Bartholomæi Keckermanni Professoris Philosophiæ Dantiscani, Lib. 1. cap. 8. p. 181. met Franciscus Ripa in tractatu de Peste, ibid. cit.

deerlyk zoudt beklagen? O! hoe kan het de tedere Moeder van het hart haar lieve troetelkindje, 't welk zy onder dit hart gedragen, en in haar eige ingewanden gevoedt, aan de borſt gezoogt, in haren ſchoot gekoeſtert, en met duizend duizend kusjes geliefkooſt heeft, dat zy dit beminnelyk ſchepſeltje de vrucht van haren Echt, de vreugd van hare ogen, den wenſch van hare ziel, het leven van haar leven, en zomtyds den gehoopten ſtamhouder van 't vaderlyk geſlacht, buiten enige de minſte noodzakelykheid, zal blootſtellen aan een beſmetting die zo geducht is, wagen aan een gevaar 't welk een onherſtelbaar verlies veroorzaaken kan, en zo dit dierbaar Pand tot een erbarmelyk ſlachtoffer maken van de grillige mode! Zal dan een vrouw hares zuigelings vergeten, dat zy zich niet ontferme over den zoon van haren buik? Myne Ziel ontroert in 't binnenſte van my, alleen op de verbeelding wat 'er moet omgaan in het hart van rechtgeaarte ouders, die de natuur niet hebben uitgeſchudt, als zy hun kind, hun lieve kind, langs dezen weg verliezen, en ik houde my verzekert, dat noch Medicus, noch Philoſooph, noch Theologant in

ſtaat

ſtaat is om de onruſt, kwelling en knaging, die deswegens in het veroordeeld gemoed natuurlyk moet opryzen en overblyven immer te ſtuiten, te ſtillen, of weg te nemen, en de Hemel, wenſch ik beware my en alle myne Landgenoten, dat wy de waarheid van dit gezegde ooit te ſpadë ondervinden!

Geloof niet, dat dit pynigend hartenleed te palliëren zy, met den pleiſter van vermeende voorzichtigheid „ *nadien men* „ *het deedt uit liefde voor zyn kind*, *om* „ *het zelven tegen groter gevaar te be-* „ *hoeden en te behouden* ". 't Kan zyn dat dit Palliatîf zyn ingebeelde kragt hebbe, zo lang als men dit ſtuk ſlegts ideaal en theoretiſch beſchouwt; maar daar zouden mogelyk wel voorbeelden te vinden zyn van zulken, die nu wel wenſchen, om al wat de waereld heeft en geeft, dat zy zich in dit nieuwe ſpoor nimmer hadden laten mennen, en zich maar al te jammerlyk beklagen, dat zy (gelyk zy thans Doch helaas! te laat zien) de alwyze en goede voorzienigheid van den groten God, die ons ons eigen leven en dat van hun die hetzelven naaſt God van ons ontfangen hebben, als een edel pand toebetrouwde, onvernuftig zyn vooruit gelopen, en in 't

mid-

midden van hun na berouw over hunnen onvoorzichtigen handel, de hoogſte Rechtvaerdigheid al wenende billyken wegens de wel diepgevoellige en hardtreffende, maar nochtans heilige vergelding van denzelven.

De overweging van het een en van het ander heeft my altyd wederhouden, om de zo zeer aangepreze Inenting der Kinder-pokjes goedtekeuren, en zo lang my deze gronden niet ontnomen worden, gelyk ik al wat ik over dit ſtuk heb geleezen en horen zeggen, tot hier toe niet heeft konnen doen, zal ik by dezelfde gedachten blyven en de uitkomſt, die, zo de beſmetting onafgebroke gaande gehouden en daar door algemener wordt gemaakt, al ſchromelyke gevolgen zou konnen hebben, (*i*) overlaten aan die machtige *Hand*, die alles hoogſt wys, heilig en goed beſtuurt, 't zy dan tot een zegen 't zy tot een Roede over een Volk.

Den 1. Maart 1768. C. E. B.

(*i*) „ Morborum (enim) Contagioſorum & „ epidemicorum qui populariter, graſſantur & „ maximam mortalium partem inficiunt ac interfi„ciunt, origo a nulla alia cauſa quam Communi, „ ipſoque aëre a peritioribus ducitur ac derivatur „ &c. D. Heyman. lib. c. p. 15.